

## USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Rychlého a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **P. B.**, zastoupený JUDr. Radkem Forelem, advokátem se sídlem Masarykovo náměstí 220, Napajedla, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 15. 10. 2024, č. j. 33 Ad 20/2023-44,

### t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

### Odůvodnění:

[1] Žalovaná rozhodnutím ze dne 25. 9. 2023, č. j. X (dále jen „*prvostupňové rozhodnutí*“), rozhodla, že se žalobci ode dne 24. 1. 2023 zvyšuje procentní výměra starobního důchodu o částku zvýšení za jedno dítě o 500 Kč měsíčně. Rozhodnutím ze dne 19. 10. 2023, č. j. X, žalovaná zamítla námitky žalobce a potvrdila prvostupňové rozhodnutí.

[2] Proti rozhodnutí o námitkách podal žalobce žalobu u Krajského soudu v Brně (dále jen „*krajský soud*“), který ji rozsudkem ze dne 15. 10. 2024, č. j. 33 Ad 20/2023-44, zamítl jako nedůvodnou.

[3] Krajský soud vycházel z toho, že dle žalované byly splněny podmínky pro přiznání zvýšení starobního důchodu za jedno vychované dítě (L. B., nar. X). Žalovaná naopak žalobci nepřiznala zvýšení za další dvě děti (P. B., nar. X, a M. B., nar. X), neboť žalobce nebyl osobou, která o tyto dvě děti pečovala v největším rozsahu. Synové byli žalobci svěřeni do péče rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 17. 10. 1995, č. j. 11 C 88/95-22 (dále jen „*rozsudek o svěření do péče*“), kterým bylo současně rozvedeno manželství žalobce s biologickou matkou synů, L. B.

[4] Dle krajského soudu se rozsah péče o dítě hodnotí od narození až po zletilost dítěte, přičemž žalovaná je povinna zabývat se jednotlivými obdobími péče o dítě tak, aby byla schopna učinit si celostní pohled na otázku, či péče o dítě převažovala. Je přitom možné, aby nárok na výchovné nepřipadl ani jednomu z rodičů. Relevantní okolnosti pro posouzení nároku na výchovné musí vyplývat z čestného prohlášení a dalších listin. Při hodnocení rozsahu péče hraje dle krajského soudu významnou roli doba raného věku dítěte, neboť obvykle jeden z rodičů (nejčastěji matka) čerpá mateřskou a rodičovskou dovolenou, což se promítá do výše starobního důchodu této osoby. Nicméně také otec dítěte může prokázat, že o dítě pečoval ve větším rozsahu. Krajský soud dále konstatoval, že nelze hodnotit kvalitu péče o dítě ze strany rodiče. Výjimkou mohou být situace, kdy je péče poskytována takovým způsobem, že o péči nelze vůbec hovořit, či pokud rodič spáchá vůči dítěti trestný čin.

[5] V projednávané věci žalobce dle krajského soudu neprokázal, že by matka synů byla v období, které předcházelo rozvodu manželů, dlouhodobě na protialkoholním léčení či jinak natolik zdravotně indisponovaná, aby nezvládala péči o děti. Mezi účastníky bylo nesporné, že matka o syny pečovala v období mateřské a rodičovské dovolené a bezproblémová péče trvala až do roku 1988. Poté začala mít matka problémy s požíváním alkoholu, což mělo vliv na kvalitu poskytované péče, nicméně žalobce v této době vykonával zaměstnání u záchranné služby v Otrokovicích, přičemž nebylo prokázáno, že by musel trávit se syny delší časová období doma či že by mu poklesly vyměřovací základy. Pro tvrzení žalobce, že převzal převážnou péči o syny v období let 1993 až 1994, nebyly dle krajského soudu ve spisu žádné důkazy, a ani v řízení u krajského soudu žalobce takové důkazy nenavrhl. Navíc byla žalobní tvrzení rozporná; žalobce nejprve uvedl, že problémy s alkoholem matky synů začaly již v roce 1988 a následně tvrdil, že o syny pečoval převážně on až od roku 1990.

[6] Dále krajský soud konstatoval, že i pokud by žalobce o syny pečoval již dva roky před rozvodem manželství (tj. v období let 1993 až 1994, které mělo být „kritickým obdobím alkoholismu“ matky – pozn. NSS), nebyla by splněna podmínka péče v největším rozsahu. Je nesporné, že matka o syny pečovala po dobu mateřské a rodičovské dovolené až do jejich nástupu do školy, a péče matky může být dle krajského soudu považována za převažující i v období let 1988 až 1993. Nelze tak učinit závěr, že o syny otec pečoval alespoň 10 let ve větším rozsahu než jejich matka.

[7] Krajský soud neprovedl důkaz spisem Okresního soudu ve Zlíně sp. zn. 11 C 88/95, neboť by z něj nemohly být zjištěny skutečnosti o období předcházejícím podání návrhu na rozvod manželství. Rozsudek o svěření do péče představuje indicii o problémech matky s alkoholem, nevyplývá z něj však, kdo zajišťoval péči o syny v době před rozvodem.

[8] Proti rozsudku krajského soudu podává žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, jejíž důvody podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[9] Stěžovatel namítá, že krajský soud nezohlednil specifické okolnosti, z nichž vyplývá, že péči o syny zajišťoval v největším rozsahu právě on. Jak uvedl i krajský soud, kvalitu poskytované péče nelze hodnotit, ledaže je péče poskytována takovým způsobem, že o péči fakticky nelze hovořit. V nynější věci matka nejméně od roku 1988 synům péči fakticky neposkytovala a veškerou péči zajišťoval stěžovatel. Krajský soud nezohlednil, že

pokračování

alkoholismus je nemocí, která prochází různými stádii a vyvíjí se, a že již před rokem 1993 byl alkoholismus matky synů „*zcela nekontrolovatelný*“. Stěžovatel není schopen péči o syny prokázat jinak, než čestným prohlášením a spisem Okresního soudu ve Zlíně sp. zn. 11 C 88/95, jelikož matka synů, matka stěžovatele (která mu s péčí o syny pomáhala) i jeden ze synů již zemřeli. Krajský soud tak zatížil řízení vadou, pokud neprovedl důkaz spisem sp. zn. 11 C 88/95.

[10] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožňuje s napadeným rozsudkem a odkazuje na své vyjádření k žalobě.

[11] Dříve, než mohl Nejvyšší správní soud posoudit námitky uplatněné v kasační stížnosti, musel posoudit otázku její přijatelnosti. Nejvyšší správní soud přitom vyhodnotil kasační stížnost jako nepřijatelnou ve smyslu § 104a odst. 1 s. ř. s. Přijatelnost je obecně dána v případech, k nimž se judikatura doposud nevyjádřila, v nichž existuje judikatura rozporná (nejednotná), nebo je potřeba učinit judikaturní odklon. Dále přijatelnost zakládá rovněž zásadní pochybení krajského soudu, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele (blíže viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, č. 933/2006 Sb. NSS, a ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021 – 28, č. 4219/2021 Sb. NSS; všechna zde citovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na [www.nssoud.cz](http://www.nssoud.cz)). Ani jednu z těchto situací Nejvyšší správní soud v nyní projednávané věci neshledal. Pro úplnost lze dodat, že uvedená judikatorně ustálená kritéria přijatelnosti kasační stížnosti, vycházející z citovaného usnesení č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, jsou použitelná i po novele § 104a odst. 1 s. ř. s., která s účinností od 1. 4. 2021 rozšířila okruh případů, při jejichž přezkumu zdejší soud posuzuje přijatelnost kasační stížnosti (viz výše rovněž odkazované usnesení č. j. 9 As 83/2021 – 28).

[12] Stěžovatel namítá, že krajský soud pochybil, jelikož neprovedl důkaz spisem Okresního soudu ve Zlíně sp. zn. 11 C 88/95. Tím *de facto* namítá existenci jiné vady řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Pokud by tato námitka byla důvodná, jednalo by se potenciálně o tak závažnou vadu, že by mohla představovat důvod přijatelnosti. Nejvyšší správní soud se však s touto námitkou neztotožňuje. Krajský soud konstatoval, že stěžovatelem navržený důkaz neprovedl, jelikož by nemohl vést k objasnění tvrzené skutečnosti, tedy k objasnění, kdo v období od roku 1988 do roku 1995 zajišťoval péči o syny. S tímto závěrem se Nejvyšší správní soud ztotožňuje. Ostatně stěžovatel neuvedl konkrétní skutečnosti, které hodlal tímto důkazem osvědčit, ani neoznačil listiny, které by měly být součástí spisu sp. zn. 11 C 88/95, a které by mohly být relevantní pro rozhodnutí o zvýšení starobního důchodu.

[13] V kasační stížnosti stěžovatel dále namítá, že žalovaná nedostatečně zjistila skutkový stav, nicméně tato otázka byla v rozhodovací praxi kasačního soudu již opakovaně řešena. Dle konstantní judikatury zdejšího soudu se i v řízení o žádosti uplatní zásada materiální pravdy vyjádřená v § 3 správního řádu, podle níž správní orgán postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2020, č. j. 1 Ads 282/2019-37). Povinností správního orgánu přitom není opatřit veškeré myslitelné podklady, ale pouze podklady nezbytné pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne

21. 1. 2021, č. j. 1 As 473/2020-38). Obecná povinnost správních orgánů opatřovat podklady rozhodnutí pro rozhodnutí a postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, je doplňována povinností účastníků řízení poskytnout potřebnou součinnost (§ 50 odst. 2 správního řádu), případně označit důkazy na podporu svých tvrzení (§ 52 správního řádu); srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2019, č. j. 1 Azs 367/2018-34. Tuto povinnost nelze vykládat v tom smyslu, že na účastníkovi řízení leží břemeno tvrzení i důkazní břemeno ohledně zjišťovaných skutečností; **účastník je však povinen prokázat, co sám tvrdí, pokud má správní orgán z jeho tvrzení vycházet** (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2013, č. j. 5 As 64/2011-66).

[14] Nejvyšší správní soud se ve své judikatuře zabýval také rozsahem poučovací povinnosti správního orgánu podle § 4 odst. 2 správního řádu. Dle rozsudku tohoto soudu ze dne 13. 10. 2010, č. j. 1 As 51/2010-214, č. 2235/2011 Sb. NSS, „[s]právní řád sice výslovně nestanoví, že poučovací povinnost správního orgánu se vztahuje pouze na procesní práva a povinnosti, nicméně z povahy správního řádu jako procesního předpisu vyplývá, že správní orgán je povinen poučit účastníky o právech a povinnostech plynoucích z právních předpisů upravujících řízení před správními orgány. Poučovací povinnost se tedy nevztahuje na poučování o otázkách hmotného práva, tedy zda a jak mají účastníci řízení hájit v řízení svá práva a jaké důsledky pro ně plynou z toho, že tak neučiní. Přiměřenost poučení o hmotných právech znamená, že účastníkům řízení se musí dostat poučení zejména o těch procesních právech, která spadají pod právo na spravedlivý proces. Poučovací povinnost se nadto váže pouze k úkonům správního orgánu. (...) Poučovací povinnost správního orgánu nezahrnuje poskytování komplexního návodu, co by účastník měl nebo mohl v daném případě udělat, aby dosáhl žádaného účinku, ale jen pomoc k tomu, aby mohl zákonem stanoveným způsobem dát najevo, co hodlá v řízení učinit“.

[15] Nejvyšší správní soud neshledal, že by krajský soud zatížil řízení vadou mající dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Krajský soud postupoval v souladu s judikaturou zdejšího soudu. Současně stěžovatel nepředestřel žádnou právní otázku, jež by mohla mít obecný dopad na rozhodovací činnost krajských soudů a k níž by se měl Nejvyšší správní soud vyslovit za účelem sjednocování judikatury. Takovou otázku soud nedovodil ani z obsahu napadeného rozsudku či ze soudního a správního spisu.

[16] Pouze *obiter dictum* Nejvyšší správní soud uvádí, že pokud by žalovaná společně s výzvou k tvrzení skutečností rozhodných pro posouzení nároku na starobní důchod (resp. jeho zvýšení) žadatele rovněž poučila o povinnosti označit důkazy na podporu těchto tvrzení, jistě by se jednalo o postup vůči žadatelům podstatně vstřícnější. Nejvyšší správní soud se však k této otázce nemohl věcně vyjádřit, neboť kasační ani žalobní argumentace se této otázky netýká. Kasační soud dodává, že řízení o dávkách důchodového pojištění je specifické v tom, že pravomocná správní rozhodnutí netvoří překážku věci rozhodnuté v tom smyslu, že by nebylo možné se ke skutečnostem, o nichž již bylo jednou rozhodnuto, později vyjádřit znovu a případně jinak. Rozhodnutí o dávkách důchodového pojištění jsou totiž vydávána s výhradou změny poměrů (*cum clausula rebus sic stantibus*). V široké míře se zde připouští změna pravomocného rozhodnutí o dávce, a to jak vlivem nových skutečností, které nastaly po právní moci rozhodnutí, tak vlivem skutečností, které existovaly v době rozhodování, a přihlíží se k nim dodatečně (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 12. 2020, č. j. 8 Ads 90/2020-44; viz též § 56 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém

pokračování

pojištění, a § 101 správního řádu). Stěžovatel se tak může opětovně domáhat zvýšení starobního důchodu, aniž by mu v tom bránila překážka věci pravomocně rozhodnuté.

[17] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že neshledal žádný důvod přijatelnosti kasační stížnosti, a proto ji podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[18] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle úspěchu ve věci v souladu s § 60 odst. 1, větou první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. (viz usnesení ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020 – 33, část III. 4.; č. 4170/2021 Sb. NSS).

[19] Stěžovatelka v řízení úspěch neměla, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované není možné náhradu nákladů řízení přiznat s ohledem na § 60 odst. 2 s. ř. s. Nejvyšší správní soud proto nepřiznal náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti žádnému z účastníků.

**Poučení:** Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. května 2025

JUDr. Tomáš Rychlý  
předseda senátu